

Examenul național de bacalaureat 2026
Proba E. b)

Limba și literatura sârbă maternă

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Simulare

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă zece puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

1. Песник се у песни обраћа својој песни, као да је она живо биће. Он је замишља као нешто што може да путује кроз свет и да преноси његове мисли и осећања другим људима. На тај начин песник показује колико му је песма важна и колико верује у снагу поезије.

6 поена

2. Овај стих значи да у свету још увек постоје људи који имају топла осећања, љубав и разумевање. Иако понекад делује да су људи постали хладни и равнодушни, песник верује да има оних који умеју да воле и да осете лепоту песме.

4 поена

Када песник каже да ће људи песму препознати „по мирису“, он не мисли на прави мирис, већ на њену лепоту и доброту. То је симболичан начин да се каже да песма носи љубав, нежност и лепа осећања, па ће људи који су добри и осетљиви то препознати.

4 поена

8 поена

3. Песник каже да је његова песма „чедо миља“ и да су јој љубав „мајка и дадиља“. Тиме жели да покаже да је песма настала из нежности, доброте и љубави. Она је испуњена лепим осећањима и зато жели да пева о радости и сласти живота.

4 поена

Песник тиме жели да покаже да је његова песма настала из љубави и нежних осећања. Љубав је створила песму и води је, као што мајка и дадиља брину о детету. Зато је песма испуњена добротом, радошћу и лепим осећањима.

3 поена

7 поена

4. Песник жели да његова песма поздрави све што је лепо и добро на свету. У стиховима он каже да песма треба да поздрави **славље, голубове и сва срца која се снажно воле**.

Тиме песник показује да жели да његова песма шири радост, мир и љубав међу људима. Славље представља радост и весеље, голубови симболизују мир и чистоту, а срца која се воле представљају искрену љубав међу људима. На тај начин песник шаље поруку да песма треба да подсећа људе на лепоту живота и важност љубави.

5 поена

5. Главна порука песме је да поезија има снагу да шири љубав, радост и доброту. Песник верује да ће његова песма пронаћи пут до људи који још увек имају топла срца и који умеју да цене лепоту и искрене емоције. Песма зато постаје средство које повезује људе и подсећа их на важност љубави.

2 поена

Образложење: Песник верује да његова песма може да допре до људи који још увек имају топла срца и који умеју да осете радост и љубав.

Кроз стихове он показује да песма настаје из љубави и нежности, па зато треба да говори о лепоти живота и добрим односима међу људима. Када песник шаље песму у свет да поздрави славље, голубове и срца која се воле, он жели да покаже да у свету и даље постоје радост, мир и љубав.

Зато је главна порука песме да поезија може да подсећа људе на доброту и да у њима буди лепа осећања.

2 поена

4 поена

SUBIECTUL al II-lea (30 de puncte)

1. Поштовање правила у писању састава.	4 поена
Адекватност садржине замишљање ситуације	2 поена
Адекватност стила	2 поена
2. Правилно коришћење формулације и остале особине конвенције за ову врсту комуникације.	6 поена
Формулација правилно коришћена	3 поена
Коришћење осталих особина конвенције	3 поена
3. Јасно и кохерентно изношење садржине.	8 поена
Јасно изношење садржине	4 поена
Кохерентно изношење садржине	4 поена
4. Логично представљање идеје и оригиналност мисли.	7 поена
Логично представљање идеја	3 поена
Оригиналност мисли	4 поена
5. Респектовање норме правилног изражавања.	5 поена
Правилно изражавање	4 поена
Коришћење стилских фигура	1 поен

SUBIECTUL al III-lea (30 de puncte)

- 1. У причи се наизменично прати судбина два лика, великог везира Јусуфа, пореклом из Жепе (забити крај Босне, уз реку Дрину), и неимара, безименог, тајновитог Италијана који диже мостове по Отоманској империји и кога везир, изашавши као победник из цариградских дворских сплетки, најми да у родној Жепи као задужбину изгради мост.
- **Везир Јусуф** осећа екстремну егзистенцијалну угроженост. Јусуф се с том угроеношћу суочава као неко ко пре тога, пењући се постепено по скали друштвене моћи, а пореклом из забачене провинције које није обећавало много, доспева до самог врха власти. Он схвата да моћ, ма колико велика била, може увек да се изгуби. У људском свету је то тако, човек вазда може да посрне, ма где био и ма шта га штитило, па већ прва реченица приче о Јусуфу говори управо о посртању. Славу и пропаст, као и живот и смрт, дели танка граница, размак *ни колико је оштрица ножа*. Јусуф је био присиљен да то сагледа, не као књишку истину, већ као најгрубљу збиљу властитог живота. Несрећа, разочарење и бол враћају човека у прошлост и сећају га завичаја. Волео је да мисли управо на родно село Жепу у часовима велике неизвесности да ли ће славу и успех заменити понижавајућа смрт.
- 5 поена**
- 2. Уметник нема моћ над људима, а догађа се да не жели много с њима ни да општи, као што то не жели **Италијан-неимар**. У причи га не чујемо да проговара и једну једину реч; знамо да преко преводиоца издаје налоге мајсторима. Живи сам у брвнари коју је себи саградио, сам себи кува, а од Циганина Селима чујемо да *једнако струже оно камење, па пише нешто; па струже, па пише. Све тако*. Каже Селим и ово: *А нит говори нит ромори. Оно никад нисам видео. И, људи моји, колико се намучи, ето годину и по, а кад би готов, пође у Стамбул и превезосмо га на скели, одљума на оном коњу: ама да се једном обазрије јал на нас јал на ћуприју! Јок*.

- Прави уметник, какав је и овај Италијан, има другачију моћ од оне коју имају властодршци. Њу неугрозивом чини дух који је у њему и који га и чини уметником. Његов напор је у делу доведен до краја, испуњен у себи, и ни у којим околностима, ни у каквој светлости, не може се показати као узалудан, промашен или непотребан. Дух којим је прожет траје, као што мост траје; мост траје као што он траје.
- Преданост неимара делу подразумева и неодустајање. Мајстор је онај који не одустаје, никада. Дух је јачи, али и упорнији од природе, као што је и стрпљив пред невољама светског живота. Кад вода пробије брану, неопходну за изградњу моста, мештани одмах имају своје, њима својствено објашњење: *у народу пође шапат да Жепи не да моста на се*. Када понестане новаца, одмах се у народу јави *мрмљање да од моста неће бити ништа*. Такво „мрмљање“, у којем се мешају малодушност, злослушање, па и злурадост, с исконским неповерењем према сваком добром исходу, карактеристично је за заједнице из какве је потекао и везир Јусуф. Неимар долази из другог света. Дела оних који долазе из овог „света“ налазе се свуда, па и на Дрини, и на Жепи. Негде их је, разуме се, више, негде мање. Та дела, кад се нађу у *растргану и пусту крају*, делују у њему страно. Мост као да је долетео однекуд, његов *лук смишљених и танких линија (...)* изгледа као да је у лету само запео за тај оштри мрки крш, пун кукуриковине и павите, и да ће првом приликом наставити лет и ишчезнути. Али он стоји ту, као оваплоћење Италијановог мајсторства и најбоље, најузвишеније и најживотније побуде у Јусуфу. Много шта, као што везир мисли, збиља остаје без лепоте и више уљуђености, али онолико лепоте и уљуђености колико их има треба захвалити његовој добротинственој снази и уметничковој вештини, људима какви су он и безимени неимар.

6 поена

- 3. **Главна идеја:** уметничко дело продужава живот ствараоца (уметност је изнад смрти).
- Мост и његов смисао
 1. ЕСТЕТИЧКИ СМИСАО – мост је уметничко дело које одликује склад и лепота, што мами и одушевљава.
 2. ДРУШТВЕНОКОРИСНИ (ПРАКТИЧНИ) СМИСАО – олакшава људима живот.
 3. ЕТИЧКИ СМИСАО – зближава и спаја људе, чини да мање буде разлика међу њима и више разумевања и заједништва; повезује вере и нараштаје.
 4. ФИЛОЗОФСКИ СМИСАО – пропадају моћ и слава, а остаје само оно што је трајно (материјализовано) и од неког значаја за будуће нараштаје. Из овог филозофског смисла проистиче и основна идеја ове Андрићеве приче.

4 поена

- 4. Када поврати власт и учврсти се у њој, велики везир долази до још једне спознаје: да моћ, кад се има и док се има, треба употребити на оно што људи осећају као своје добро, што ће отклонити или барем смањити тегобност њиховог живота, живота уопште. Он доноси одлуку да сагради мост у свом завичају и пружи „највеће добро“ тим људима. Егзистенцијално угрожавање не само да није уништило црту и потенцијал доброте у њему, већ их је појачало и развило. Али, с друге стране, вест о егзистенцијалној угрожености донела је последице везирином унутрашњем животу и на тај начин што му време не доноси заборав. Тамница, „као неодређен ужас“, јавља се, све чешће Јусуфу, у сну, прелазећи и у јаву. Везира обузима страх од живота и дубоко неповерење према свему што га окружује. Моћ коју има, обезбеђеност у којој поново може да ужива, не помажу. Њиме овладава мисао „да свако људско дело и свака реч могу да донесу зло“. Та мисао је израз страха од живота и доноси неповерење према свему. За везира је живот постао затрован немотивисаном подозривошћу и страхом. Добро које чини, знак је опирања томе, у томе што други осећају као највеће добро јесте живот и снага живота. Ма и не била велика нада да добротинствено делање може у свему и трајно успети, човек чини оно што може – живот је у томе. Јусуф изражава и свест о осећању немоћи да се прилике на земљи

поправе, о неиспуњивости таквог задатка. *И колико таквих покрајина има на овом божјем свету? Колико дивљих река без моста и газа? Колико места без питке воде, и џамија без украса и лепоте?* Шта вреде његова слава и везирски сјај, кад се, искусио је то, све зачас може променити, и кад много тога остаје мрачног и неуљуженог, без обзира на уложене напоре, тако да изгледа како чак и Бог ту помаже „само делимично“? Смисао очаја и оваквог осећања немоћи Јусуфове у нечем битном се мења и употпуњује захваљујући моћи коју има уметник. Сам Јусуф ће је такође упознати, препознати и признати, потврђујући тим признавањем оно најбоље и најплеменитије у самоме себи.

8 поена

5. Наратор, после више векова, ослоњен на камен моста, доноси одлуку да напише причу о њему, да тако подигне још један мост који ће повезати тренутак давне прошлости и садашњости. Нема великих идеја и дела без самоће, великих бдења, заноса и самоодрицања. Само онај ко успе да нешто створи и остави иза себе може да осмисли и продужи себе у временима која долазе. Човек стварајући, штити себе од пролатности и заборава Онај који ствара и целог себе уноси у оно што ствара, странац је за друге, јер је недоступан другима, али и други бивају њему странци.

7 поена